

ધોરણ : 6

ગુજરાતી

પાઠ : 15

ગુજરાત મોરી મોરી ર..

સ્વ-એદ્યાયનપોથી સોલ્યુશન

(દ્વિતીય સત્ર)

અધ્યયન નિષ્પત્તિ :

G6.1 વાર્તા, કાવ્યો, ચિત્રવર્ણન, નાટકો, ચર્ચાઓ, કિસ્સાઓ સાંભળે, સમજે અને અભિવ્યક્ત કરે છે.

G6.4 પ્રાદેશિક ગીતો અને કથાઓ સમજે, જાણો અને અભિવ્યક્ત કરે છે. શબ્દકોશ, બાળકોશ, બાળવિશ્વકોશનો ઉપયોગ કરી આશરે 3000 કેટલા શબ્દો સમજુ અને તેનો વ્યાવહારિક ઉપયોગ કરે છે.

G6.10 સાંભળેલી, વાંચેલી સામગ્રીમાંથી માહિતી મેળવવા માટે શા માટે? કેવી રીતે? જેવા પ્રશ્નો પૂછી કાર્યકરણ સંબંધ તારવી જવાબ આપે છે, ઉકેલ મેળવે છે.

G6.12 કોઈ પણ એક શબ્દ કે વિચાર પરથી યોગ્ય મરોડ સાથે બે શબ્દ વચ્ચે યોગ્ય અંતર રાખી વિરામચિહ્નો તથા માન્ય જોડણી સાથે લેખન કરે છે.

પ્રશ્ન 1. કોસમાં આપેલા શબ્દોમાંથી યોગ્ય શબ્દ મૂકી ખાલીજગ્યા પૂરો.

[છોળે, ભર, ગુજરાત, ચોરવાડ, સોણલાં, ભરી, ગુજરાતી, કોયલ, ચરોતર]

1. ગાંધીની **ગુજરાત** કપરી જીરવવી.
2. **ચોરવાડ** વાડીએ છાતી શી ઉભરે !
3. ડગલે ને કુંગારે **ભર** દેતી હૈયાં.
4. સમદરનાં મોતીની **છોળે** નવરાવતી.
5. સાબરનાં મર્દીની **સોણલાં** સુણાવતી.
6. **કોયલ**ને મોરને મેઘમીઠે બોલડે.

પ્રશ્ન 2. શબ્દોને યોગ્ય કુમમાં ગોઠવી કાવ્યપંક્તિ ફરીથી લખો.

1. ગુજરાત ભારતની આએરી ભોમમાં

➤ ભારતની ભોમમાં આએરી ગુજરાત

2. ગઢ ઈડરિયો રિરનારી રે ટ્રકો ને

➤ રિરનારી ટ્રકો ને ગઢ રે ઈડરિયો

3. ચરોતરે અંખની ઉમટે અમીમીટ

➤ અંખની અમીમીટ ઉમટે ચરોતરે

4. નીતરે હૈયાનાં પાઈ હીર હેતભરી

➤ હૈયાનાં હીર પાઈ હેતભરી નીતરે

5. દોહલી નર્મદની જીવની રે ગુજરાત

➤ નર્મદની ગુજરાત દોહલી રે જીવની

પ્રશ્ન 3. યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો.

1. “મળતાં મળી ગઈ એંધેરી ગુજરાત” – એટલે...

- (અ) ગુજરાત બહુ મોંઘું છે.
- (બ) ગુજરાત આપણું રાજ્ય છે.
- (ક) આપણે ગુજરાતમાં રહીએ છીએ.
- (સ) આપણને અમૃત્ય ગુજરાત મળ્યું છે.**

2. “સમદરનાં મોતીની છોળે નવરાવતી” - એટલે...

(અ) સમુદ્રમાંથી મોતીની છોળે ઉછોળે છે.

(બ) સમુદ્રમાં મોતીના મોજાં રેલાય છે.

(ક) દરિયો મોતી જેવાં મોજાંની છાલકોથી ગુજરાતને નવડાવે છે.

(સ) સમુદ્રનાં મોજાં મોતી જેવાં છે.

3. ગિરનારી ટૂકો ને ગઠ રે ઈડરિયો. “ટૂકો” એટલે.

(અ) પર્વતના શિખરો

(બ) પર્વતની ટોચ

(ક) ઊંચું નહિ એવું

(સ) લાંબું નહિ એવું

4. નીચેના પૈકી કોનો ઉલ્લેખ કાવ્યમાં થયો નથી?

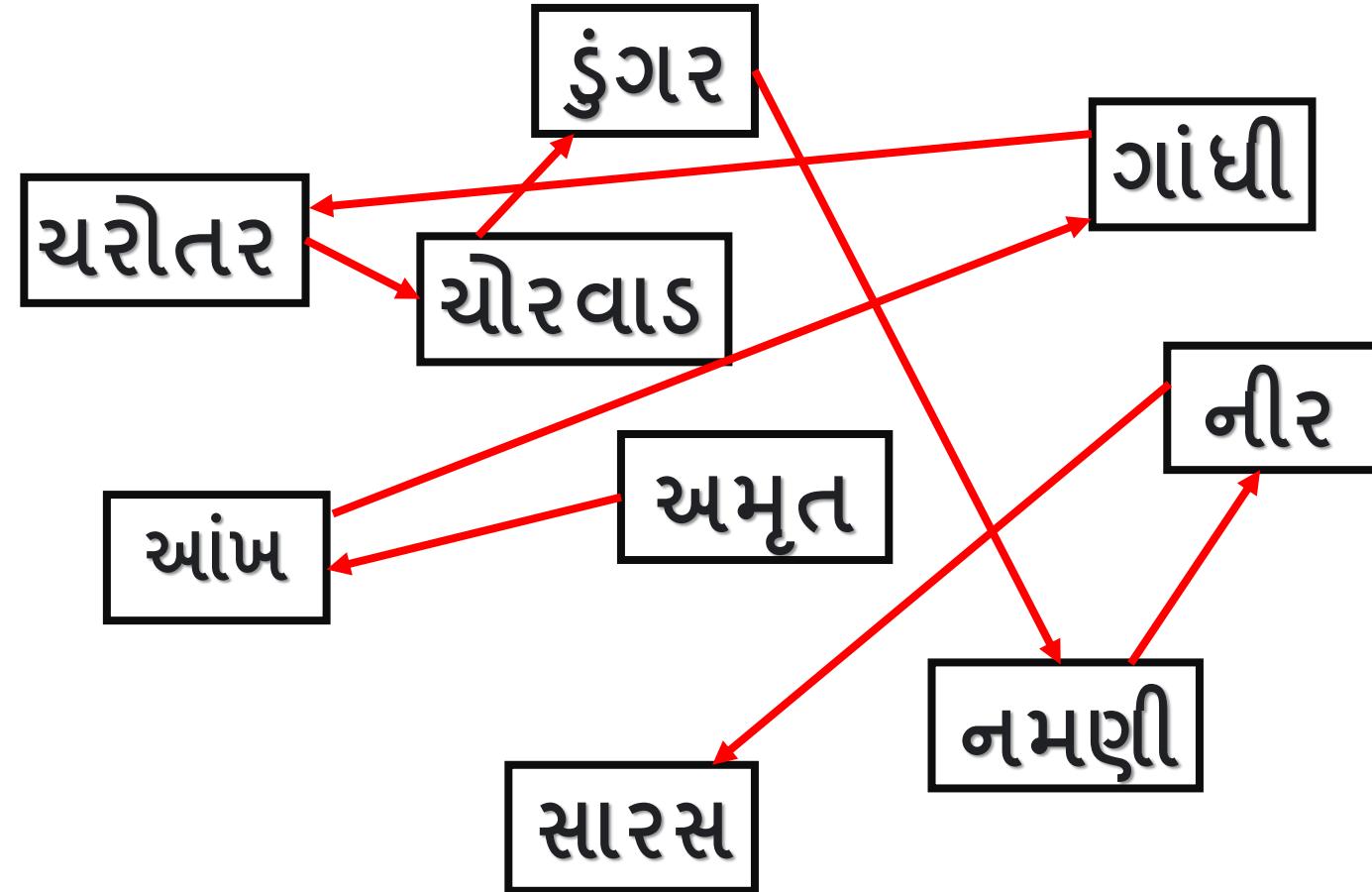
(અ) કોયલ

(બ) મેના

(ક) મોર

(સ) સારસ

પ્રશ્ન 4. નમૂના મુજબ તીર દોરી શબ્દકોશના કમમાં ગોઠવો.

પ્રશ્ન 5. લીટી દોરેલ શબ્દનો સમાનાથી શબ્દ કૌંસમાંથી શોધો અને
લખો.

[મુશ્કેલ, સાગર, ભૂમિ, માતા, નર્મદા, મોજાં, પૃથ્વી]

1. ભારતની ભોમમાં આઠેરી ગુજરાત.

✓ ભોમ - **ભૂમિ**

2. રેવાનાં અમૃતની મર્મર ધવરાવતી.

✓ રેવા - **નર્મદા**

3. સમદરનાં મોતીની છોળે નવરાવતી.

✓ સમદર - **સાગર**

4. પાવાને ટોડલે માકાણી મૈયા.

✓ મૈયા - **માતા**

5. ગાંધીની ગુજરાત કપરી જીરવવી.

✓ કપરી - **મુશ્કેલ**

પ્રશ્ન 6. નીચેનો ભાવ દર્શાવતી પંક્તિ લખો.

1. સાગરકિનારો દરિયાનાં મોજાંડુપી મોતીની છાલકોથી નવડાવે છે.

➤ સમંદરના મોતી છોલે નવરવતી

2. હૈયાનો પ્રેમ પાઈને જે સદા હેત વરસાવતી રહે છે.

➤ હૈયાના હીર પાઈ હેત ભરી નીતરે

3. જળ કાંઠે સારસ બેલડી સુખમાં ઝૂબેલી જોવા મળે છે.

➤ નીરતીર સારસશાં સુખઝૂબ્યાં જોડલે.

પ્રશ્ન 7. પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

1. “ગુજરાત મોરી મોરી રે.” - આ પંક્તિ વારંવાર શા માટે વપરાઈ હશે?
- અહી મોરી શબ્દના બે અર્થ આપ્યા છે. એક મોરી એટલે મારી, બીજું મોરી એટલે મૂલ્યવાન, મોંધી, આગળ પડતી. ગુજરાતનો મહિમા દર્શાવવા આ પંક્તિ વારંવાર વપરાઈ હશે.

2. “ગાંધીની ગુજરાત કપરી જીરવવી.” એમ શા માટે કહેવાયું છે?

➤ મહાત્મા ગાંધી આપણાં રાષ્ટ્રપિતા છે. જેમની જન્મભૂમિ પણ છે. તથી કહ્યું છે કે, આ એ ગાંધીની ગુજરાત છે. જેને જીરવવી કપરી હતી તે વખતે આજાઈ મેળવવા સંઘર્ષ કર્યો હતો.

પ્રશ્ન 8. આપેલ શબ્દ વિશે ત્રણ વાક્ય લખો.

ઉદ્દીપક શબ્દ

- ગુજરાત ભારતની પશ્ચિમ દિશાએ આવેલું રાજ્ય છે.
- ગુજરાત રાજ્યનું પાટનગર ગાંધીનગર છે.
- મને ગુજરાતમાં રહેવું ગમે છે.

મોતી :-

- મોતી દરિયામાંથી બને છે.
- મોતી બહુ કિંમતી હોય છે.
- મોતીમાંથી ઘરેણાં બને છે.

વાડી :-

- વાડીમાં શાકભાજુ ઉગાડેલી હોય છે.
- વાડીમાં રંગબેરંગી ફૂલો હોય છે.
- વાડીમાં હવા તરીકે ઉપયોગી ઔષધિઓ છોડ પણ હોય છે.

દરિયો :-

- દરિયામાં ખારું પાણી હોય છે.
- દરિયામાં ભરતી - ઓટ આવે છે.
- દરિયામાં માણલીઓ હોય છે.

અંખ :-

- અંખથી આપડે જોઈ શકીએ છીએ.
- અંખ એટલે નથન, લોચન, ચક્ષુ થાય.
- અંખમાંથી પાણીઆવે તને અંસુ કહેવાય છે.

પાણી :-

- પાણી વિના જીવન શક્ય નથી.
- દ્રનિયામાં પીવાલાયક પાણી બહુ ઓછું છે.
- પાણીનો કરકસરપૂર્વક ઉપયોગ કરવો જોઈએ.

નકશો :-

- નકશોએ કોઈ સ્થળનું રેખાંકિત માપ છે.
- નકશાની મદદથી સ્થળો વિશે જાણકારી મળે છે.
- નકશાની મદદથી બે સ્થળ વચ્ચેનું અંતર પણ જાણી શકાય છે.

પ્રશ્ન 9. ગુજરાતનું ગૌરવગાન કરતું અન્ય કોઈ ગીત કે કાવ્ય મેળવી પાંચ-સાત પંક્તિઓ લખો.

➤ જય જય ગરવી ગુજરાત!

જય જય ગરવી ગુજરાત,

દીપે અરુણું પરબાત,

જય જય ગરવી ગુજરાત !

ધ્વજ પ્રકાશશે ઝળળ કસુંબી,

પ્રેમ શૌર્ય અંકિત;

તું ભણવ ભણવ નિજ સંતળિ સઉને,
પ્રેમ ભક્તિની રીત
ઊચી તુજ સુંદર જત,
જય જય ગરવી ગુજરાત.

ઉત્તરમાં અંબા માત,
પૂરવમાં કાળી માત,
છે દક્ષિણ દિશમાં કરંત રક્ષા, કુંતેશ્વર મહાદેવ;
ને સોમનાથ ને દ્વારકેશ એ,

પશ્ચિમ કેરા દેવછે સહાયમાં સાક્ષાત,
જય જય ગરવી ગુજરાત.
નદી તાપી નર્મદા જોય,
મહી ને બીજુ પણ જોય.
વળી જોય સુલટના જુદ્ધ રમણે,
રલ્નાકર સાગર;
પર્વત ઉપરથી વીર પૂર્વજો,
દે આશિષ જયકર સંપે સોયે સઉ જત,

જ્ય જ્ય ગરવી ગુજરાત.

તે અણહિલવાડના રંગ,

તે સિક્કરાજ જ્યસિંગ.

તે રંગ થકી પણ અધિક સરસ રંગ,

થશે સત્વરે માત!

શુભ શકુન દીસે મધ્યાહ્ન શોભશે,

વીતી ગઈ છે રાત.

જન ધૂમે નર્મદા સાથ,

જ્ય જ્ય ગરવી ગુજરાત.

Thanks

For watching